IJTIMOIY XODIMNING AXLOQIY FAZILATLARI

Xolmurodova Dilnora
Samarqand davlat universiteti, Ijtimoiy ish fakulteti, Ijtimoiy ish kafedrasi 1-bosqich talabasi.

Annotatsiya

Mazkur maqolada ijtimoiy xodimning kasbiy faoliyatida muhim o‘rin tutadigan axloqiy fazilatlar, kasbiy etika tamoyillari hamda mijozlar bilan munosabatda amal qilinishi lozim bo‘lgan axloqiy me’yorlar yoritiladi. Ijtimoiy xodimning insonparvarlik, halollik, adolat, mas’uliyat, hurmat, bag‘rikenglik va maxfiylik kabi fazilatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ijtimoiy ish jarayonida yuzaga keladigan axloqiy muammolar, ularni hal etish usullari va kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishdagi ahamiyati ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: *ijtimoiy ish, ijtimoiy xodim, axloqiy fazilatlar, kasbiy etika, insonparvarlik, adolat, mas’uliyat, halollik, maxfiylik, bag‘rikenglik, kasbiy tamoyillar.*

Kirish

Ijtimoiy ish jamiyatda insonlarning turli muammolarini hal etish, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish hamda hayot sifatini yaxshilashga qaratilgan muhim kasbiy faoliyat hisoblanadi. Ushbu sohada faoliyat yurituvchi ijtimoiy xodim nafaqat kasbiy bilim va ko‘nikmalarga, balki yuksak axloqiy fazilatlarga ham ega bo‘lishi zarur.

Ijtimoiy xodim turli yoshdagi, turli ijtimoiy sharoitdagi insonlar bilan ishlaydi. Shu sababli uning har bir harakati, muomalasi va qarori kasbiy etika talablariga mos bo‘lishi kerak.

1\. Ijtimoiy xodimning asosiy fazilatlari

Ijtimoiy xodimning asosiy axloqiy fazilatlari quyidagilardan iborat:

1\. Insonparvarlik. Har bir insonga hurmat bilan munosabatda bo‘lish, uning qadr-qimmati va huquqlarini tan olish.

2\. Halollik. Kasbiy faoliyatda rostgo‘y bo‘lish, yolg‘on ma’lumot bermaslik va o‘z vazifalarini vijdonan bajarish.

3\. Adolat. Barcha insonlarga teng munosabatda bo‘lish, ularni millati, jinsi, yoshi yoki ijtimoiy holatiga qarab kamsitmaslik.

4\. Mas’uliyat. O‘z vazifalarini o‘z vaqtida va sifatli bajarish, qabul qilgan qarorlari uchun javobgarlikni his qilish.

5\. Bag‘rikenglik. Turli dunyoqarash, fikr va hayot tarziga ega insonlarni tushunish va qabul qilish.

6\. Sabr-toqat. Muammoli vaziyatlarda o‘zini tuta bilish, mijozlarni diqqat bilan tinglash va ularga yordam berishda sabrli bo‘lish.

7\. Maxfiylik. Mijoz tomonidan bildirilgan shaxsiy ma’lumotlarni sir saqlash va ularni ruxsatsiz tarqatmaslik.

8\. Hurmat. Har bir mijozning shaxsiyati, fikri va tanloviga hurmat bilan yondashish.

2\. Ijtimoiy xodim faoliyatida axloqiy me’yorlar

Ijtimoiy xodim o‘z faoliyatida bir qator axloqiy me’yorlarga amal qilishi lozim. Jumladan:

* Mijozlarning huquq va erkinliklarini hurmat qilish.
* Ularning shaxsiy hayotiga aralashmaslik.
* Shaxsiy ma’lumotlarni sir saqlash.
* Mijozlarga nisbatan kamsitish va nohaqlikka yo‘l qo‘ymaslik.
* Kasbiy bilim va malakasini muntazam oshirib borish.
* Har qanday vaziyatda xolislikni saqlash.
* Mijozlarning manfaatlarini himoya qilish.
* Kasbiy munosabatlarda samimiylik va mas’uliyatni namoyon etish.

Ushbu me’yorlar ijtimoiy xodim va mijoz o‘rtasida ishonchli munosabat shakllanishiga xizmat qiladi.

3\. Ijtimoiy xodimning kasbiy etikasi

Kasbiy etika — bu mutaxassisning o‘z faoliyati davomida amal qilishi kerak bo‘lgan axloqiy qoidalar va tamoyillar majmuasidir.

Ijtimoiy ishda kasbiy etika xodimning mijozlar, hamkasblar, tashkilotlar va jamiyat bilan munosabatlarini tartibga soladi.

Ijtimoiy xodim quyidagi tamoyillarga amal qilishi kerak:

* Inson qadr-qimmatini hurmat qilish.
* Ijtimoiy adolatni ta’minlash.
* Inson huquqlarini himoya qilish.
* Kasbiy halollik va mas’uliyatni saqlash.
* Mijozlarning mustaqil qaror qabul qilish huquqini hurmat qilish.
* Kasbiy bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirish.

4\. Ijtimoiy ishda axloqiy muammolar

Ijtimoiy ish jarayonida turli axloqiy muammolar yuzaga kelishi mumkin. Masalan, mijozning shaxsiy sirlarini saqlash, uning manfaatlarini himoya qilish, murakkab vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilish va manfaatlar to‘qnashuvining oldini olish.

Bunday vaziyatlarda ijtimoiy xodim kasbiy etika qoidalariga tayanishi, vaziyatni har tomonlama tahlil qilishi va inson manfaatlarini ustuvor qo‘yishi kerak.

Shuningdek, ijtimoiy xodim o‘zining shaxsiy qarashlarini mijozga majburan singdirmasligi, uning fikri va tanlovini hurmat qilishi lozim.

5\. Ijtimoiy ishning xalqaro etik tamoyillari

Ijtimoiy ish xalqaro miqyosda ham muayyan axloqiy tamoyillar asosida tashkil etiladi.

Xalqaro ijtimoiy ish amaliyotida inson huquqlari, ijtimoiy adolat, inson qadr-qimmati va jamoaviy mas’uliyat muhim o‘rin egallaydi.

Xalqaro ijtimoiy ishchilar federatsiyasi (IFSW) tomonidan ishlab chiqilgan etik tamoyillar ijtimoiy xodimlarning kasbiy faoliyatida muhim yo‘nalish hisoblanadi.

Ushbu tamoyillar ijtimoiy xodimlarning kasbiy mas’uliyatini oshirish, inson huquqlarini himoya qilish va ijtimoiy adolatni ta’minlashga xizmat qiladi.

6\. Ijtimoiy xodimning asosiy kasbiy tamoyillari

Ijtimoiy xodim faoliyatida quyidagi asosiy tamoyillar alohida ahamiyatga ega:

* Inson qadr-qimmatini hurmat qilish.
* Ijtimoiy adolatni ta’minlash.
* Inson huquqlarini himoya qilish.
* Insoniy munosabatlarni rivojlantirish.
* Halollik va mas’uliyat.
* Kasbiy kompetentlikni saqlash va rivojlantirish.

Ushbu tamoyillar ijtimoiy xodimning kasbiy faoliyatini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy xodimning axloqiy fazilatlari uning kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki ijtimoiy ish insonlar bilan bevosita muloqot qilish, ularning muammolarini o‘rganish va ularga yordam berishga asoslangan.

Ijtimoiy xodim insonparvar, halol, adolatli, mas’uliyatli, sabrli va bag‘rikeng bo‘lishi lozim. Ayniqsa, mijozlarning shaxsiy hayotiga hurmat bilan yondashish va ularning sirlarini saqlash kasbiy etikaning muhim talablaridan biridir.

Shunday ekan, ijtimoiy xodimning yuksak axloqiy fazilatlari nafaqat uning shaxsiy obro‘sini, balki butun ijtimoiy ish sohasining samaradorligi va jamiyatdagi ishonchini ham oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nazarova Qunoloy Boxodurovna qizi. D, 90-bet.
2. Ijtimoiy ishning etik prinsiplari va qoidalari. — Toshkent, 2023. 10–11-betlar.
3. Ijtimoiy ish etikasi. — Toshkent, 2015.
4. Ijtimoiy ishga oid xalqaro etik tamoyillar va kasbiy me’yorlar.